

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 314/2024-51

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného BUZINGER & PARTNERS s. r. o., Námestie [REDACTED] 15, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Žiar nad Hronom v konaní vedenom pod sp. zn. 6C/95/2014 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Žiar nad Hronom v konaní vedenom pod sp. zn. 6C/95/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Žiar nad Hronom **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. 6C/95/2014 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **4 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Žiar nad Hronom **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Žiar nad Hronom **j e p o v i n n ý** nahradiť trovy právneho zastúpenia **856,75 eur** a zaplatiť ich na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 1. apríla 2024 a doplnenou písomným podaním doručенým 16. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného

práva na prerokovanie veci bez zbytočných podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6C/95/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je žalovaným v konaní o určenie vlastníckeho práv k nehnuteľnostiam. Sťažovateľ v sťažnosti podrobne opisuje priebeh napadnutého konania, z ktorého vyplýva, že prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo po troch rokoch a siedmich mesiacoch od začatia konania a okresný súd vo veci samej rozhodol rozsudkom 30. októbra 2019. Tento rozsudok súdu prvej inštancie bol pre závažné procesné pochybenia zrušený uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17Co/25/2020-543 z 29. septembra 2021. Po vrátení veci okresný súd vykonal päť pojednávaní a na poslednom z nich rozhodol rozsudkom z 10. novembra 2023 tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovel. Proti tomuto rozsudku sťažovateľ podal 11. decembra 2023 odvolanie. Následne sťažovateľ 28. februára 2024 zaslal stanovisko k vyjadreniu žalobcov k odvolaniu. V rámci doplnenia svojej sťažnosti sťažovateľ uviedol, že 16. apríla 2024 doručil okresnému súdu stanovisko k vyjadreniu žalobcov.

3. Sťažovateľ vyjadruje názor, že predmetná vec nie je skutkovo ani právne zložitá, v priebehu konania poskytoval primeranú súčinnosť tak, aby bola vec včas rozhodnutá, keďže napadnuté konanie má pre neho osobitný význam, pretože sa týka časti pozemku, na ktorom leží prístupová cesta k jeho rozostavanému domu. Napriek uvedenému napadnuté konanie prebieha viac než 9 rokov a 9 mesiacov, čo považuje za neakceptovateľné a porušujúce jeho označené práva.

4. Vychádzajúc z uvedeného, navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že označené práva sťažovateľa boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu finančné zadostučinenie 9 000 eur a náhradu trov konania.

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 314/2024-29 z 11. júna 2024 sťažnosť prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

6. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 389/2024 z 5. augusta 2024 v podstatnom k veci uviedol, že v priebehu konania došlo až štyrikrát ku zmene zákonného sudcu, bolo vykonané rozsiahle dokazovanie, pričom strany sporu predkladali mnohostranné listinné dôkazy, doručovali rozsiahle vyjadrenia a tiež vo veci navrhovali vykonať veľa dôkazov vrátane výsluchov svedkov. Na základe uvedeného navrhuje ústavnej sťažnosti nevyhovieť. Spolu s týmto vyjadrením okresného súdu bol predložený aj dotknutý súdny spis.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskom okresného súdu, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

11. Predmetom konania o tejto sťažnosti je postup okresného súdu v napadnutom konaní.

12. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že ide o štandardnú vec (o určenie vlastníckeho práva), ktorá nevykazuje prvky právnej zložitosti, hoci pripúšťa, že vec môže byť náročnejšia po skutkovej stránke. Touto skutkovou náročnosťou však nemožno ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania.

13. Pri skúmaní kritéria správania sťažovateľa v napadnutom konaní ústavný súd, vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, konštatuje, že nezistil okolnosti na strane sťažovateľa, ktorými by vo výraznej miere prispeli k zbytočným prietahom v napadnutom konaní.

14. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

15. Na ten účel ústavný súd spracoval vlastnú stručnú chronológiu súdneho spisu, keďže okresný súd v tejto časti nereagoval na výzvu ústavného súdu, aby uviedol všetky procesné úkony vo veci. Zo spracovanej chronológie vyplývajú tieto podstatné procesné úkony súdu a strán napadnutého konania:

- 12. júna 2014 – doručená žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (pozemkom),
- 12. júna 2014 – doručený návrh žalobcov na nariadenie predbežného opatrenia (zákaz disponovať, zdržať sa úprav),
- 26. júla 2014 – okresný súd nariadil predbežné opatrenie,

- 29. júla 2014 – doručené vyjadrenie sťažovateľa k žalobe,
- 10. októbra 2014 – spis doručený odvolaciemu súdu pre účely rozhodnutia o odvolaní proti predbežnému opatreniu,
- 12. novembra 2014 – spis vrátený okresnému súdu spolu s rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorým mení nariadené predbežné opatrenie tak, že ho zamietá,
- 16. októbra 2015 – doručené podanie oznámenie o smrti žalobcu a okruh dedičov,
- 9. septembra 2016 – doručený návrh žalobcov na pokračovanie v konaní, zmena žaloby a čiastočné spätvzatie návrhu,
- 10. apríla 2017 – žiadosť žalobkyne o pokračovanie v konaní,
- 25. apríla 2017 – uznesenie, ktorým súd rozhodol o zmene osôb žalobcov, zastavil konanie proti žalovaným v 2. až 7. rade a pripustil zmenu žalobného návrhu, výzva katastru nehnuteľností na predloženie podkladov,
- 5. mája 2017 – uznesenie s výzvou na vyjadrenie sa k podaniu sťažovateľa a poučenie o koncentračnej zásade,
- 12. mája 2017 – doručené podklady katastra nehnuteľností okresnému súdu,
- 1. decembra 2017 – prvé pojednávanie odročené 26. januára 2018 bez prejednania veci z dôvodov na strane sťažovateľa,
- 26. januára 2018 – pojednávanie odročené pre účely ďalšieho dokazovania na 14. marec 2018,
- 14. marca 2018- pojednávanie odročené na neurčito pre účely zváženia ďalšieho procesného postupu,
- 21. marca 2018 – doručená sťažovateľova námietka zaujatosti zákonnej sudkyne,
- 29. marca 2018 – spis doručený odvolaciemu súdu pre účely rozhodnutia o námietke zaujatosti,
- 4. mája 2018 – spis vrátený okresnému súdu spolu s rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorým nevytlúčil zákonnú sudkyňu z prejednávania a rozhodnutia veci,
- 14. mája 2019 – doručené podanie žalobkyne – urgencia, ktorou žiada o konanie a rozhodnutie vo veci ,
- 30. októbra 2019 – pojednávanie, vyhlásený rozsudok vo veci samej,
- 30. decembra 2019 – doručené odvolanie sťažovateľa proti rozsudku,
- 30. marca 2020 – spis predložený odvolaciemu súdu pre účely rozhodnutia o odvolaní,
- 6. októbra 2021 – vrátený spis okresnému súdu spolu s uznesením odvolacieho súdu, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie,
- 21. novembra 2022 – pojednávanie, odročené pre účely ďalšieho dokazovania na 23. január 2023,
- 11. januára 2023 – uznesenie o pripustení zmeny žaloby,
- 17. januára 2023 – opravné uznesenie k uzneseniu o pripustení zmeny žaloby,
- 23. januára 2023 – pojednávanie, odročené pre účely ďalšieho dokazovania na 8. marec 2023,

- 8. marca 2023 – pojednávanie, odročené pre účely ďalšieho dokazovania na 24. apríl 2023, preročené na 29. máj 2023,
- 29. mája 2023 – pojednávanie odročené pre účely ďalšieho dokazovania na 27. jún 2023, vydané uznesenie o poriadkovej pokute svedkovi, preročené na 26. júl 2023,
- 26. júla 2023 – pojednávanie odročené pre účely ďalšieho dokazovania na 13. september 2023, vydané ďalšie uznesenie o poriadkovej pokute svedkovi,
- 13. septembra 2023 – pojednávanie, pojednávanie odročené pre účely ďalšieho dokazovania na 18. október 2023,
- 18. októbra 2023 – pojednávanie, odročené na 10. november 2023 pre účely vyhlásenia rozhodnutia,
- 10. novembra 2023 – vyhlásenie rozsudku, súd určil, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva nebohého žalobcu, uznesením zamietol návrh sťažovateľa na prerušenie konania,
- 11. decembra 2023 – doručené odvolanie sťažovateľa proti rozsudku,
- 10. januára 2024 – sťažovateľom zaplatený súdny poplatok za odvolanie,
- 1. februára 2024 – doručené vyjadrenie žalobcov k odvolaniu,
- 28. februára 2024 – doručené stanovisko sťažovateľa k vyjadreniu žalobcov,
- 15. marca 2024 – duplika žalobcov,
- 9. apríla 2024 – vec predložená odvolaciemu súdu pre účely rozhodnutia o odvolaní.

16. Z opísaného postupu okresného súdu v napadnutom konaní vyplýva, že konanie ako celok je poznamenané zbytočnými priet'ahmi a nesústredeným postupom. Prvé pojednávanie sa vo veci uskutočnilo až po troch rokoch a siedmich mesiacoch od začatia konania. Počas tohto obdobia okresný súd vydal uznesenie o predbežnom opatrení, ktoré však bolo odvolacím súdom zmenené tak, že bolo zamietnuté. Rovnako počas toho obdobia okresný súd s ročným oneskorením od doručenia návrhu vydal uznesenie o pripustení zmeny žaloby. Ústavný súd, hodnotiac obdobie do prvého pojednávania, dospel k záveru, že ho možno v celom rozsahu považovať za zbytočný priet'ah. Okresný súd bol ďalej bezdôvodne nečinný 19 mesiacov, a to od 14. marca 2018 (vrátenie spisu odvolacím súdom) do pojednávania konaného 30. októbra 2019, keď vyhlásil rozsudok vo veci samej. Ďalším obdobím bezdôvodnej nečinnosti v trvaní približne 13 mesiacov bolo obdobie od vrátenia spisu odvolacím súdom 6. októbra 2021 do ďalšieho relevantného úkonu vo veci, a to pojednávania konaného 21. novembra 2022.

17. Za príklad nesústredeného postupu možno považovať odročenie pojednávania konaného 14. marca 2018, ktoré bolo odročené na neurčito pre účely zváženia ďalšieho procesného postupu. Uvedený dôvod podľa názoru ústavného súdu nemožno bez ďalšieho subsumovať pod dôležitý dôvod v zmysle § 183 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Za nesústredenú činnosť možno označiť aj potrebu vydať opravné uznesenie.

18. Čo sa týka obrany okresného súdu spočívajúcej v početných zmenách zákonného sudcu, treba uviesť, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci

bez zbytočných prietáhov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k ministrom spravodlivosti. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter.

19. Vychádzajúc z uvedeného a prihliadajúc na doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ktorá do vydania rozsudku vo veci samej predstavovala dobu takmer 9 a pol roka, zistené zbytočné prietahy a nesústreďený postup, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli porušené označené práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

20. Na základe zistenia, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa a označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená, pričom nemožno vylúčiť, že vec v dôsledku podaného odvolania nebude vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 9 000 eur, čo odôvodnil pretrvávajúcim stavom právnej neistoty a pocitom frustrácie.

23. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania, berúc do úvahy predmet napadnutého konania, správanie sťažovateľa, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie 4 000 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd, vychádzajúc z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde

sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 343,25 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 13,73 eur.

26. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto dane. Ústavný súd tak v súhrne priznal náhradu trov konania 856,75 eur (bod 4 výroku nálezu).

27. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu